

Kütüphanecilerin Eğitiminden Bilgi Profesyonellerinin Eğitimine: Hacettepe Üniversitesinde Son Yirmi Yıl*

From the Education of Librarians to the Education of Information Professionals: The Last Twenty Years at Hacettepe University*

İrfan Çakın

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 06800 Beytepe, Ankara.
irfan@hacettepe.edu.tr

Öz: Bu bildirinin amacı, bilgi profesyonellerinin eğitiminde Hacettepe Üniversitesinde son yirmi yıldır yaşanan gelişmeleri ve değişimi neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde ele almak ve değerlendirmektir. Günümüzde H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde yürütülen lisans ve lisansüstü programların yapılanmalarında kurumsal, ulusal ve uluslararası düzeylerdeki dinamiklerin katkısı yeri geldikçe vurgulanmakta ve ayrıca, yaşanmakta olan sorunlar çeşitli boyutlarda tartışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü, kütüphanecilik eğitimi, bilgi profesyonellerinin eğitimi

Abstract: *This paper aims to evaluate the changing trends in the education of information professionals at Hacettepe University in terms of cause and effect relationship during the last twenty years. The contributions of institutional, national and international dynamics in shaping the existing structure of the Department of Information Management at Hacettepe University are stressed wherever appropriate, and various problems in relation to the education of information professionals at present are also discussed.*

Keywords: *Hacettepe University Department of Information Management, Hacettepe University Department of Library Science, library science education, education of information professionals*

Giriş

1972/1973 öğretim yılında bilim uzmanlığı düzeyinde 16 öğrenci ile öğretime başlayan ve günümüzde lisans

düzeyinde 354, yüksek lisans düzeyinde 21, doktora düzeyinde ise 13 öğrenci ile akademik etkinliklerini yürüten Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün niçin ve nasıl kurulduğunu, ilk 15 yılda nelerin yaşandığını değerli hocamız Prof. Dr. Nilüfer Tuncer çeşitli boyutlarda ele alıp açıkladı.

Yapılan değerlendirmelerden Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün hem oluştuğu dönemin özelliklerinden hem de parçası bulunduğu üniversitenin yapılanmasından kaynaklanan nedenlerle kendinden öncekilerden farklı bir model oluşturduğunu ve bu niteliği ile “devrimci” diye tanımlanabilecek bir yapıya sahip olduğunu anlıyoruz. Bilgi Toplumunun kuramsal yapısının açıklanmasında öncü isimlerden olan Daniel Bell’in “Endüstri Sonrası Toplum” başlıklı çok ünlü çalışmasının da bu sıralarda yayımlanmış olması gerçekten ilginç bir tesadüftür. Hiç kuşku yok ki, Bölümümüzün kurucuları bu dönemde bilginin başlı başına ekonomik bir değer olduğundan ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerden haberdardılar. Bu gelişmelerin kütüphanecilere yeni ufuklar açacağına farkında olarak değişime uyum sağlayabilecek, vizyon sahibi, “düşünebilen profesyoneller” yetiştirmeye yönelik akademik programlar oluşturdular.

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün kuruluşunda benimsenen değişime duyarlı, sorun çözmeye endekli, vizyon sahibi profesyoneller yetiştirme ilkesi, 35 yıldır büyük bir titizlikle izlenen ve benimsenen bir felsefeye dönüşmüştür.

Lisans Programındaki Değişmeler

Son yirmi yılda Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünde yürütülen lisans programlarında nasıl bir gelişme oldu? Bu soruyu yanıtlarken, birbirini izleyen ancak oldukça farklı yapılanmalara yol açan başlıca iki dönemden söz etmek gerekir. Bunlardan ilki, 1994-2001

* Çağrılı bildiri / Invited paper.

S. Kurbanoğlu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. haz.), *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, 24-26 Ekim 2007, Ankara. Bildiriler*. Ankara: H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2007.

yılları arasında lisans programlarının üç anabilim dalı düzeyinde yürütüldüğü dönem, diğeri ise 2002 yılında başlayıp halen devam eden Bölüm adının ve yürütülen programların “Bilgi ve Belge Yönetimi” diye tanımlandığı dönemdir.

1994–2001 Dönemi

Lisans programlarının üç anabilim dalı düzeyinde yürütülmesine yol açan sürecin ilk adımları, ülkemizdeki kütüphanecilik bölümlerinin yetkililerinin 1983/1984 öğretim yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde yaptıkları bir toplantıda atıldı. Toplantı, Yükseköğretim Kurulu’nun o tarihlerde farklı üniversitelerdeki benzer bölümlerin ortak amaç ve politikaları gerçekleştirecek biçimde eğitim, öğretim ve araştırma programlarını düzenlemeleri talebi üzerine yapıldı. Kütüphanecilik bölümlerinin yetkilileri birkaç ay süren toplantılar sonucunda, kütüphanecilik alanında etkin bir lisans programının oluşturulması için hangi derslerin nasıl bir içerikle ele alınması gerektiği konusunda görüş birliğine vardıkları gibi, kütüphanecilik bölümlerinin kütüphaneciler kadar dokümantalistleri ve arşivcileri de yetiştirmeleri gerektiğini ilke olarak benimsediler.

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün üç anabilim dalı düzeyinde örgütlenmesi 1993/1994 öğretim yılında gerçekleşti. Anabilim dalları arasındaki tarihsel ve geleneksel ilişkiler, toplumsal koşullar ve ayrıca, Bölümün insan gücü ve teknolojik alt yapısı dikkate alınarak üç anabilim dalı öğrencileri için dört sömestreden oluşan ilk iki yılı ortak bir program geliştirildi. Öğrencilerin kayıtlı oldukları anabilim dallarında yetiştirilmeleri, üçüncü yıldan başlayarak farklılaşan programlarla sağlandı. Bu dönemde, 1981 yılında yürürlüğe giren Yükseköğretim Yasası çerçevesinde kaldırılmış olan bir yıllık yabancı dil hazırlık eğitimi programı yeniden uygulamaya konuldu ve bu uygulamaya, tüm anabilim dallarının programlarındaki derslerin %30’unun İngilizce yapılması zorunluluğunu da beraberinde getirdi.

Bu döneme ilişkin özellikle vurgulanması gereken bir diğer gelişme, günün koşullarına uygun hale dönüştürülen anabilim dalları programlarının gerektirdiği teknolojik alt yapının nasıl oluşturulacağı sorusuna yanıt aranırken yaşandı. Öğrencilerimizin her zaman yararlanabilecekleri bir bilgisayar laboratuvarının kurulması için Üniversite yönetimine yapılan başvurular yanıtızsız kaldığından, Üniversite dışına projeler yaparak Bölüme gelir sağlama yolları araştırıldı. Millî Kütüphane yönetimi ile yapılan görüşmeler sonucunda, Millî Kütüphanedeki bilgi kaynaklarının yeniden sınıflandırılarak bibliyografik künyelerinin MARC formatında bilgisayar ortamına aktarılması projesine 1994 yılı sonlarında başlandı. Öğrencilerden, mezunlardan ve öğretim üye ve yardımcılarından oluşan ve zaman zaman toplam sayısı 140’a ulaşan proje çalışanlarının günde iki ya da üç vardiya yaparak büyük bir özveriyle gerçekleştirdikleri çalışmalar

sonucunda ilk altı ay içinde yaklaşık 190.000, ikinci altı ay içinde ise 170.000 civarında kaynağın bibliyografik künyesi MARC formatında elektronik ortama aktarıldı.

Hacettepe Üniversitesinin Sosyal Bilimler Döner Sermaye İşletmesi aracılığıyla yürütülen bu projeden elde edilen gelirle, 1995 yılının başında öğrencilerimizin ve öğretim elemanlarımızın kullanımları için Novell tabanlı bir yerel ağ üzerinde çalışan iki ayrı bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur. Projeden elde edilen gelirle ayrıca tepegöz, fotokopi, faks cihazları alınmış ve öğretim üyelerinin odalarındaki mobilyalar yenilenmiştir.

Bu dönemde lisans programlarımızda yer alan derslerin, altı tanesi dışında, tamamı Bölümümüzün öğretim elemanları tarafından verilmekte olup, anabilim dalı kadrolarındaki toplam 18 öğretim elemanından 4’ü profesör, 4’ü doçent, 3’ü yardımcı doçent, 2’si uzman, 1’i öğretim görevlisi ve 4’ü de araştırma görevlisiydi.

2001 Sonrası Dönem

Bu dönemde gerçekleştirilen yapılanmanın kökeninde; üç anabilim dalı düzeyindeki lisans programlarının uygulamalarından edinilen deneyimler ile bilgi hizmetleri üzerinde etkisi daha yoğun bir şekilde hissedilmeye başlayan bilgi teknolojilerindeki gelişmeler bulunmaktadır. Öyle ki, kütüphanecilik bölümlerinde yürütülen lisans programların yapılanmasına, içeriğine ve kapsamına ilişkin eleştiriler 1997-1999 yılları arasında her kütüphane haftasında gündeme getirilen ve tartışılan bir konu olmuştur. Bu eleştirileri kısaca özetleyecek olursak:

- Kütüphanecilik bölümlerinin üç anabilim dalı düzeyinde örgütlenmesi, anabilim dalları arasında benzerliklerden çok farklılıkların bulunduğu düşüncesine dayalıdır. Ancak bu yaklaşım, günümüzde, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler doğrultusunda anlamını önemli ölçüde yitirmiştir. Herhangi bir anabilim dalı mezunu, diğer anabilim dallarına özgü diye düşünülen alanlarda çalışabildiği gibi, son yıllarda özel sektörde daha da artan sayıda istihdam olanağı bulan mezunlarımızdan talep edilen hizmetlerin boyutları, lisans aşamasındaki öğrencilerimize üç anabilim dalına ilişkin bilgi, beceri ve tekniklerin bir bütün olarak kazandırılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.
- Bölüm adının “kütüphanecilik” olması nedeniyle, hem “arşivcilik” hem de “dokümantasyon ve enformasyon” anabilim dalları kütüphaneciliğin birer alt alanı gibi görülmekte ve algılanmaktadır. Bu durum yanlış yorumlara neden olmakta ve daha önce düşünülmemeyen sorunlara yol açmaktadır.
- Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler bir yandan geleneksel bilgi merkezlerinin hizmetlerinde yapısal değişikliklere neden olurken, öte yandan da yakın zamanlara kadar hiç düşünülmemeyen yeni alanlarda mezunlarımıza çalışma olanakları yaratmaktadır (örneğin elektronik yayım üretimi, arama motorlarının geliştirilmesi, bilgi ağlarının yönetimi, veri tabanlarının geliştirilmesi, bilginin yeniden formatlanması vb. gibi). Yeni yeni ortaya çıkan ve hızla

büyüyen bu pastadan hakkımız olanı alabilmek ve pay kapabilmek için, öğrencilerimize alışlagelen geleneksel niteliklerin ötesinde yeni bilgi, beceri ve tekniklerin kazandırılması gerekir.

Yukarıda belirtilen eleştirilere yönelik olarak ne yapılabilir? Söz konusu sorunlar nasıl giderilebilir? Bu sorular Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün Akademik Kurulunda 1999 yılından başlayarak bir yıl boyunca neredeyse her toplantıda sıklıkla ele alınan ve tartışılan bir konu olmuştur. Yapılan geniş kapsamlı tartışmalar sonucunda, yaşanmakta olan sorunlara çözüm olabileceği düşünülen üç maddelik bir öneri paketi 2000 yılının başlarında meslektaşlarımızın görüşlerine sunulmuştur. Öneri paketinde yer alan hususlar şunlardır:

- Lisans düzeyinde üç ayrı anabilim dalında yürütülen ders programlarının yeniden düzenlenerek tek ve ortak bir program çerçevesinde yapılandırılması;
- Bölüm adının “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” olarak değiştirilerek anabilim dallarına öğrenci alınmasına son verilmesi ve yeni öğrencilerin kayıtlarını Bölüme yaptırılmalarının sağlanması;
- Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümüne kayıt yaptıracak öğrencilerin ÖSS puan türünün “eşit ağırlıklı” olması.

Bu öneriler Türk Kütüphaneciler Derneği’nden (TKD) sağlanan çok yönlü destekle, diğer kütüphanecilik bölümlerinin yetkililerinin de yer aldığı farklı ortamlardaki toplantılarda yeniden tartışmaya açılmış ve benimsenmiştir. Hacettepe Üniversitesi tarafından Yükseköğretim Kurulu’na sunulan paket, Yürütme Kurulu’nun 29 Ocak 2002 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 2002/2003 öğretim yılından başlayarak ilgili tüm üniversitelerde uygulanmak üzere kabul edilmiştir.

Hacettepe Üniversitesinin girişimi ile başlatılan bu yeni yapılanmanın bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesinde ve mesleğimizin kuramsal çerçevesinin belirlenmesinde son derece önemli bir dönüm noktası oluşturduğunu düşünüyorum. Çünkü bu yapılanma sonucunda, kütüphanecilik, arşivcilik ile dokümantasyon ve enformasyon alanları arasında farklılıktan çok benzerliklerin bulunduğu, hepsinin temelinde bilgi ve belge yönetiminin yer aldığı anlayışı ön plana çıkmaktadır. Böylelikle, çeşitli ortamlarda farklı unvanlarla bilgi hizmeti sunan profesyoneller arasındaki yapay ayırım sona erecek, birlikteliği irdeleyen yeni ve tutarlı bir yaklaşım filizlenecektir.

Bu dönemde, ayrıca, geliştirilen modüler tabanlı lisans programı ile öğrencilerin hem bilgi yönetiminin toplumsal kuruluşlarında hem de yeni yeni ortaya çıkan çeşitli bilgi yönetimi ortamlarında hizmetleri yürütecek, yönlendirecek ve geliştirecek profesyoneller olarak yetiştirilmeleri için fırsatlar yaratıldı. Arşivcilik ile dokümantasyon ve enformasyon bilim dallarının kütüphaneciliğin birer alt alanıymış gibi tanımlanmaları sonucu var olan rahatsızlık

giderildi. Bölüm mezunlarının lisansüstü programlar aracılığıyla bilgi ve belge yönetiminin herhangi bir alt alanında uzmanlaşmaları için ortam hazırlandı. Bölüme yerleştirilecek öğrencilerde aranan ÖSS puan türünün “Türkçe-sosyal”den “eşit ağırlıklı”ya dönüştürülmesi ile öğrenci niteliği yükseltildi.

Lisans programlarının yapılanmasında gerçekleştirilen bu değişiklikler bir grup meslektaşımız tarafından eleştirildi. Örneğin, 1 Kasım 2002 tarihinde TKD tarafından düzenlenen “Kütüphanecilik Eğitiminde Değişiklikler ve Mesleğe Yansıması” başlıklı açık oturumda, söz konusu değişikliklerin “imaj yenileme” amacıyla yapıldığı ifade edildi. Bazı meslektaşlarımız kütüphanecilik bölümlerinin ad değiştirmesine paralel olarak, Türk Millî Kütüphanesi’nin, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’nün de adlarının değiştirilmesi gerektiğini belirttiler. Gerçekte, kütüphanecilik bölümünün “bilgi ve belge yönetimi” diye yeniden tanımlanması ne kütüphanecilerin, ne arşivcilerin, ne de dokümantalistlerin kimliklerini değiştirmeye yönelikti. “Bilgi ve Belge Yönetimi” ifadesi, kütüphanecilik, arşivcilik ya da dokümantasyon ve enformasyon sözcüklerinden herhangi biriyle eş anlamlı olduğu için değil, bu üç alanı da içine alan “şemsiye” bir kavram olduğu için seçilmişti. Doğal olarak, bugüne değin olduğu gibi bundan böyle de, bölüm mezunları kütüphanelerde, arşivlerde ve dokümantasyon merkezlerinde de görev yapacaklar ve sorumluluklarının gerektirdiği unvanları taşımaya devam edeceklerdir. Bir başka deyişle, nasıl hukuk fakültesinden mezun olanlar avukat, yargıç, savcı, noter olmadan önce “hukukçu” iseler, bilgi ve belge yönetimi bölümü mezunları da, benzer bir yaklaşımla, kütüphaneci, arşivci, dokümantalist ya da bir başka unvanla tanımlanmadan önce “bilgi ve belge yöneticileri”dir.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü olarak ilk mezunlarımızı 2005/2006 öğretim yılı sonunda verdik. İki kişiydiler. Bu iki öğrencimiz 2002/2003 öğretim yılında İngilizce hazırlık eğitimini atlayıp, yeni programa kayıt yaptırmaya hak kazanmıştı. Bu yılki mezun sayımız ise 42’dir.

Yüksek Lisans ve Doktora Programlarındaki Gelişmeler

Son yirmi yıllık dönemde lisansüstü programlarımızda birçok kez değişiklikler yapıldı. Değişiklikler, genellikle, öğretim üyelerinin nitelikleri, öğrencilerimizin beklentileri ve alanımızla ilgili gelişmeler dikkate alınarak ilgili ders programlarında eklemeler ya da çıkarmalar yaparak gerçekleştirilmişse de, bunlardan özellikle ikisi lisans programlarındaki yeni yapılanmaların sonucunda ortaya çıktı.

Bunlardan ilki, Bölümün üç anabilim dalı düzeyinde örgütlenmesinin hemen ardından, yüksek lisans ve doktora programlarına “arşivcilik” ve “dokümantasyon ve enformasyon” konularında yeni dersler eklenmesi sırasında

yaşandı. “Dokümantasyon Enformasyon Sorunları”, “Türkiye’de Arşiv Sorunları”, “Arşivcilik”, “Uygarlık Sürecinde Bilgi Merkezleri”, “Bilgi Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi”, “Bilgi Teknolojisi Yönetimi” vb. gibi dersler bunlardan bazılarıdır. Bu dönemde ayrıca, kütüphane ve kütüphanecilik ağırlıklı bazı derslerin içerikleri arşivcilik ve dokümantasyon konularını da kapsayacak şekilde genişletilmiş ve yeniden hazırlanmıştır. Örneğin, “Karşılaştırmalı Kütüphanecilik”, “Kütüphanecilikte Son Gelişmeler”, “Toplum ve Kütüphane Sorunları”, “Kütüphanecilik Eğitimi”, “Kütüphanecilikte Bilgisayarlar” başlıklı dersler aynı zamanda arşivcilik ve dokümantasyon sorunlarının, eğitiminin ve gelişmelerinin incelendiği ve tartışıldığı derslere dönüştürülmüştü.

Lisansüstü programlarımızda en kapsamlı değişiklik, “Bölüm adının Bilgi ve Belge Yönetimi”ne dönüştürülmesinden 4 yıl sonra 2005/2006 öğretim yılında yapıldı. Yüksek lisans ve doktora programlarında yer alan tüm dersler kapatıldı. Bunların yerine yüksek lisans düzeyinde 26, doktora düzeyinde ise 16 yeni ders açıldı.

Kapatılan dersler arasında “Kataloglama ve Sınıflandırma”, “Kütüphanede Gör-İşit Araç ve Gereçleri”, “Üniversite Kütüphaneleri”, “Halk Kütüphaneleri”, “Okul Kütüphaneleri”, “Tıp Kütüphaneleri”, “Nadir Eserler”, “Tıbbi Dokümantasyon”, “Kütüphane Binaları”, “Müracaat Servisi ve Kaynakları”, “Türkiye’de Kâğıt”, “Uluslararası Kütüphanecilik”, “Kütüphanecilikte Bilgisayarlar”, “Kütüphanecilikte Son Gelişmeler” gibi geleneksel kütüphanecilik programlarında sıklıkla görülen dersler bulunmaktadır.

Geliştirilen yüksek lisans programı, öğrencilerimizin lisans eğitimleri sırasında bilgi ve belge yönetiminin çeşitli konularında edindikleri birikim de dikkate alınarak hazırlandı. Bu aşamada öğrencilerimizin bilgi ve belge yönetiminin herhangi bir alt alanında uzmanlık düzeyinde bilgi ve beceri edinmelerine ek olarak, istedikleri bir konuda bilimsel bir araştırma yapmaları, araştırma sonucu elde ettikleri bulguları bilimsel bir yaklaşımla değerlendirme ve yorumlayabilme becerileri kazanmaları gerektiği ilke olarak benimsendi. Doktora düzeyinde yürütülecek çalışmalarda ise özgün bilimsel katkının gerçekleşmiş olmasının altı çizildi.

Yeni yüksek lisans ve doktora programlarında bilgi ve belge yönetiminin hem evrensel düzeydeki çok yönlü gelişmelerinin irdelenebileceği hem de ülkemize yönelik özelliklerinin ve sorunlarının ele alınıp tartışılacağı kapsamda ve içerikte olmasına büyük özen gösterildi. Lisansüstü programlarda açılan yeni derslerden örnekler vermek gerekirse; “Bilgi Okuryazarlığında Program Geliştirme”, “Proje Yönetimi”, “Bilgi Sistem ve Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, “Bilgi Mimarisi”, “Bilgi Teknolojisi Yönetimi”, “Okuma Alışkanlığı”, “Kullanıcı Araştırmaları”, “Karşılaştırmalı Çalışmalar”, “Bilimsel İletişim”, “Bilgi Erişim Kuramı”, “Bibliyometri”, “Bilgi

Ekonomisi”, “Bilgi Politikası”, “Bilgi Arama Davranışları”, “Sayısal Kütüphaneler”, “Bilginin Organizasyonu Sorunları” sayılabilir.

Her iki program da dört yıllık lisans öğrenimini başarıyla tamamlamış herkese açıktır. Böylelikle lisans derecesini farklı disiplinlerden almış kişilere alanımızda lisansüstü bilimsel çalışmalar yapma fırsatı verilmekte, interdisipliner araştırmaların gerçekleştirilmesine de ortam hazırlanmaktadır. Doğal olarak, yüksek lisans programında olduğu gibi doktora programında da, farklı bilim dallarından başvuranlar için geliştirilmiş Bilimsel Hazırlık Programı bulunmaktadır.

Temmuz 2007 itibarıyla, Bölümümüzde yüksek lisans programını başarıyla tamamlamış meslektaşlarımızın sayısı 105, doktora programını tamamlamış olanların sayısı ise 26’dır. Bir başka deyişle, 35 yıllık süreç içerisinde her yıl ortalama 4 lisansüstü tez üretilmiştir ve bu sayıyı küçümsemek mümkün değildir. Alanımıza gerçekleştirdikleri bilimsel araştırmalarla katkıda bulunan ve edindikleri deneyim ve birikimlerle ülkemizdeki bilgi ve belge yönetimi alanına çeşitli düzeylerde katkıda bulunmaya devam eden tüm bu meslektaşlarımız Hacettepe Üniversitesinin her zaman gurur kaynağı olmuşlardır. Halen lisansüstü programlarımıza 21’i yüksek lisans, 13’ü doktora öğrencisi olmak üzere toplam 34 öğrenci kayıtlıdır.

Yaşanan Sorunlar

Bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesi sürecinde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldığımız doğrudur. Bunlardan ilk 15 yıl içinde yaşananlara, değerli hocamız Prof. Dr. Nilüfer Tuncer genel çerçevede değindiler. Son 20 yıla ilişkin olarak yaşanan sorunlara kısaca değinecek olursak:

Bunlardan ilki, anabilim dalları düzeyinde yapılanmamızın hemen ardından başlayıp yakın zamanlara değin devam eden öğrenci sayısındaki artışlardır. Her anabilim dalına her yıl ortalama 20 yeni öğrenci girdisi beklerken, bu sayının ÖSYM tarafından 35’e çıkarılmasının ve böylelikle Bölümün toplam öğrenci girdisinin 105’e ulaşmasının lisans programlarının verimliliğini olumsuz yönde etkilediğini öncelikle belirtmem gerekir. 1997/1998 öğretim yılında öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 15 iken bu sayı 2005/2006 öğretim yılında 57’e yükseldi. Öğrenci kontenjanımızın azaltılmasına yönelik yapılan girişimlerin ilk olumlu sonucunu 2006/2007 döneminde aldık; kontenjanın 80’e düşürülmesi sağlandı. Ancak gerek mekân, gerek teknolojik alt yapı gerekse öğretim üyesi sayısı dikkate alındığında Bölüm öğrenci girdisinin çok daha ciddi boyutlarda azaltılması gerekmektedir. Aksi halde gerçekleştirmeyi düşündüğümüz nitelikli bilgi profesyoneli yetiştirme uğraşlarından olumlu sonuçlar almak oldukça zor görünmektedir.

Akademik birimler için günün koşullarına uygun bilgi hizmetlerini yürütebilecek, yönlendirebilecek ve geliştirebilecek profesyonellerin yetiştirilmesinde en

önemli unsurlardan biri, söz konusu sorumlulukları yerine getirebilecek öğretim elemanlarının varlığıdır. Bu bağlamda yaşanmakta olan sorun nitelikten değil, yaklaşık son on yıldır sürekli artan öğrenci sayısı karşısında öğretim elemanı sayısının artmamasından kaynaklanmaktadır. Öğretim üyesi sayısında reel bir artış sağlamak mümkün olamamıştır.

Son yıllarda öğretim üyesi yapısında dikkati çeken en büyük farklılık, ilk 15 yıl içinde görev yapan öğretim üyelerinin tamamı lisans eğitimlerini Hacettepe Üniversitesi dışındaki bir kuruluştaki almışken, günümüzde Bölümümüzde çalışan öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu Hacettepe çıkışlıdır. Aralarında Bölümümüzün kuruluş aşamasında çok değerli hizmetlerde bulunmuş olan başta Prof. Dr. Nilüfer Tuncer ve Prof. Dr. Adil Artukoğlu olmak üzere, Prof. Dr. Tülin Sağlamtunç, Prof. Dr. Ahmet Çelik, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Gök, Yrd. Doç. Dr. Fahriye Gündoğdu, Uzman Dr. Dilek Köprülü gibi çok değerli hocalarımız son on yıllık süreç içinde emekliye ayrıldılar. Bu arada Bölümümüzün kurucusu sevgili hocamız Prof. Dr. İlhan Kum'u ve genç yaşta kaybettiğimiz Yrd. Doç. Dr. Salih Gürbüz'ü rahmet ve şükranla anmak isterim.

Çalışma alanımızın interdisipliner özelliklerine karşın, Bölüm öğretim üye ve yardımcılarının neredeyse tamamının kütüphanecilik çıkışlı olması, kanımca, öğretim kadromuzun yapısına yönelik bir diğer eleştiri konusudur. Alanımızın interdisipliner özelliklerinin öğretim üyesi yapısına yansıtılmasında ne yazık ki yetersiz kaldı. Lisans derecelerini farklı disiplinlerden almış gençleri araştırma görevlisi kadrolarımıza alarak yetiştirmek çeşitli nedenlerden ötürü gerçekleştirilemedi.

Son yıllarda yaşanmakta olan bir diğer sorun, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Güncel teknolojinin eğitim-öğretim ve araştırma etkinliklerimize yeni bir boyut kazandırdığı doğru olmakla birlikte, bu teknoloji daha önce yaşamadığımız yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Öğrencilerimizi bilgi teknolojisindeki güncel gelişmelerden haberdar etmek artık yeterli olmamakta, onların bu teknoloji ile tanışmaları ve bu teknolojileri beceri ile kullanabilir bir düzeye getirilmeleri gerekmektedir. Ancak, bilgi teknolojileri çok kısa sürede güncelliğini yitirirken, bunların temini için gereken finansman o kadar kolay sağlanamamaktadır. Mühendislik bölümleri için doğal karşılanan, zorluklarla da olsa bir şekilde sağlanan olanaklar, Edebiyat Fakültesi içinde yapılan Bölümümüz açısından sıkıntı verecek boyutlardadır. Üniversite içinde ve dışında çeşitli düzeylerde öğretim elemanlarımız tarafından yürütülen projelerle önemli ölçüde bir katkı sağlanmışsa da bunun yeterli olmadığı açıktır.

Değerlendirme ve Sonuç

Hacettepe Üniversitesinde bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesi sürecinin son yirmi yılında, ilk on-beş yılda olduğu gibi, bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesine büyük

bir özen gösterilmiş ve alanımızla ilgili tüm gelişmelerin lisans ve lisansüstü programlara yansıtılması konusunda büyük bir çaba harcanmıştır.

İlk on beş yılda uygulanan lisans ve lisansüstü programlar ağırlıklı olarak kütüphanecilerin yetiştirilmesini amaçlıyordu. Son yirmi yıllık dönemde ise, kütüphanecilerin yanı sıra önce arşivcilerin ve dokümantalistlerin eğitilmesi, daha sonra da bilgi ve belge yönetiminin söz konusu olduğu her türlü ortamda gereksinim duyulan profesyonellerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesinde özellikle son yirmi yıllık dönem içinde yaşanan, geçmişe göre çok daha hızlı denilebilecek gelişiminin arkasında, literatürde sıklıkla vurgulanmış ve hiçbirimizin yabancı olmadığı gerekçeler yatmaktadır. Bunlar arasında,

- Üretilen bilgi miktarındaki artış;
- İletişim ve bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler;
- Bilginin ekonomik ve toplumsal gelişmedeki belirleyici rol oynadığının anlaşılması;
- Birey merkezli hizmet anlayışının yaygınlaşması

öncelikle dikkate değerdir.

Kendini bilgi profesyonellerinin eğitimine adanmış bir kuruluşun yukarıda belirtilen gelişmeleri dikkate alması, varlığına anlam kazandırması açısından son derece önemlidir. Bir düşünürün dediği gibi, “yaşamda öyle anlar vardır ki, tomurcuk olarak kalmanın riski çiçek açmanın riskinden daha büyüktür”. Kuruluşlar için de durum böyledir. Hacettepe Üniversitesi için de bu böyle olmuştur. Hacettepe Üniversitesi oluşumundaki devrimci niteliklerini koruyabilmek için gelişmek, gelişmek için de değişmek zorundaydı.

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü bugün kuruluşunun 35. yılını kutluyor. Bugün aynı zamanda lisans, yüksek lisans ve doktora programlarıyla yetiştirdiği toplam 1373 mezununun haklı gururunu da yaşıyor. Bu mezunlarımız, yurdun dört bir tarafında çeşitli ortamlarda gerçekleştirdikleri bilgi hizmetleriyle “Hacettepe” adını her yerde duyurdular. Tüm bunlar, Bölümümüzün kurucusu, değerli hocamız rahmetli Prof. Dr. İlhan Kum ve yakın arkadaşlarının Hacet Tepesi’nde ettiği tohumun filizlenip yeşererek Bey Tepesi’nde geliştiğinin güzel kanıtlarıdır. Bölümümüzün bugüne değin olduğu gibi bundan böyle de bilimselliğe, çağdaşlığa ve gerçekçiliğe dayalı yaratıcı ve yapıcı çalışmalarını sürdürmeye devam etmesi dilekleriyle hepimize sevgi ve saygılarımı sunarım.